

REVISTA «LUMINA PENTRU TOȚI»
PARTEA LITERARĂ-STIINȚIFICĂ

DIN ALBUMUL MEU

IMPRESIA UNUI VIS

Luni 20 Septembrie 1893. Nică-o dată pîn'acum, nu m'au preocupat visele. Azi însă, fusei toată ziua chinuit de impresia uritului vis d'azi noapte.

Eram la țară și-mi petreceam vremea, așa cum mi-î obiceiul: veșnic îngîndurat, răpit de fel de fel de iluzii, hrănindu-mă cu idealuri, singura parte, din activitatea mea psihică, care mă predispune mai bine — răpindu-mă măcar pentru moment, din melancolia și tristețea în care m'afundă temperamentul meu și sbuciumările vieții.

Mi făcusem plimbarea de dimineață la cîmp și mă întorceam către casă, prin mijlocul unei alei de salcămii. Într-o clipă mă făcuî în mijlocul satului. Vibrarea unor sunete de clopot jalnice și prelungite îmi isbi auzul. Erau atît de tînguioase și de neobișnuite acele sunete, în cît inima-mi înghețase de spaimă. Și spaima nu era numai pe fața mea, și durerea nu mă coprinsese numai pe mine; căci ochii mei nu întîlniră de cît țărani și țărance îndurerate, ca de cea mai grozavă restriște din viața lor.

— Cine se gîndea să moară? auzii șoptindu-se.

Înțelegi iute de ce era vorba, căci totul mergea cu iuteala fulgerului. *Ea*, podoaba satului, *ea*, care făcuse să stea în loc s'o admire toți ciți au văzut-o, cea mai frumoasă floare între flori, nu mai era între vii!

Voi să zic ceva, dar gura-mi nu putu pronunța nimic. Rămăsesem împietrit ca o statuă, zdrobit sub greutatea celor ce vedeam petrecîndu-se și, din nefericire, nică măcar o urmă de necredință nu venia să-mi ușureze durerea. Și nu

puteam măcar bănuî că e vis! Mă miram numai, cum nu albesc și cū ca Monte-Christo la vederea fiului său mort.

Mi'nchipuiam pe mama sa... vai! cită durere! Voiam să 'ntore ochii din fața acestei închipuirî, voiam să plîng și nu puteam! Mi'nchipuiam pe tatăl ei, gîrbov și prăpădit! Vai, ce de speranțe, duse de la acești părinți, cari n'o aveaû de de cit pe dinsa!

Aș fi dorit să mă duc s'o văd. Era o datorie pe care voiam să mi-o plătesc către o ființă cu gîndul la care-mî croisem cele mai frumoase planuri, cele mai mărețe idealuri de viață pe cari le-a putut concepe creurul meu. Era frumoasă ca un diamant; iar, prin purtările ieî, o vestală, o sfintă. Aceste calități mi se păreaû că intră cu dinsa în mormînt!

Și cînd mă munciam să plec s'o văd, și cînd dureroa mă chinuia mai tare, o alinare bine-făcătoare se produse 'n mine, simții că mă ridicai în sus... mă deșteptai și prima mea grijă fu să mă încredințez c'a fost *numai vis*.

M'am încredințat. Dar o reminiscență din copilăria mea superstițioasă rămase încă stăpînă pe judecata mea și mă făcu să mă întreb de nenumărate ori:

— Nu va fi oare visul acesta prevestirea unei nenorociri?

Caracal

I. P. Tuduran.

CLARA-I NOAPTEA.....

Clară-î noaptea'n primăvară,
Cînd stăpînă-î pe cer luna,
Vîntul îmi sărută fața,
Numai tu-mî lipsești acuma.

Clară-î noaptea, pe fereastră.
Cu aripe moi pogoară
Răcoroasă adiere
A brizei de primăvară.

Mă deșteaptă din gândire
 Și pe frunte mă mîngîie.
 Ca suflarea unui geniū,
 Ce durerea mea învie.

Și tresar din cale-afară
 Și pornesc-tîrziū în noapte
 Pe cîmpii pierdute'n zare
 Ce tresar sub blinde șoapte

Rătăcesc cu mintea'n lume
 Și cu ochi'u'n-infinit.
 Pașii mă mai poartă-acuma
 Și mă'ndreaptă'n mărginit.

.

Gînd de moarte mă 'mpresoară
 Sunt prea singur... amărit; library Cluj
 Imi scap corpul de tortură
 Și sufletul pustiit

.

Dară nu! E primăvară;
 Cînd stăpîină-î pe cer luna;
 —Vin și timpi de mulțumire—
 Fugî de-aci tu moarte-acuma!

Gr. Teodosiu.

IMPREJURIMILE ¹⁾

Parizienii au astă-zi un gust escesiv pentru viața de țară. Pe zi ce Parisul se mărește, arborii dispar și lo-

1) Plăcerea ce am simțit citind rindurile următoare ale lui *E. Zola*, mare naturalist francez, m'a îndemnat să le comunic și lectorilor noștri. De sigur că aceia care cunosc bine Bucureștii, vor găsi repede oare-care asemănare între el și Paris din punctul de vedere al autorului.

cunitorii separați de verdeață, le viețuiesc într'un continuu vis, de a posedea unde-va o bucată de cimp.

Cei mai săraci găsesc mijlocul de a face grădini chiar la ferestrele lor; oare-care oale cu flori ce stau pe o scândură, câte-va plante agățătoare și de Spania, se ridică, formează ca un leagăn de verdeață. Dinșii au astfel primăvara cu puțină cheltuială. Și ce mare bucurie este, cind poți avea niște ferestre care se deschid deasupra uneia din acele rare grădini, pe care târnăcopul distrugătorilor a cruțat-o. Dar cel mai mare număr disperă de acel noroc. Duminica, poporul, care se înăbușește, este nevoit să facă mai mulți kilometri pe jos ca să vadă cimpia dimprejurul orașului.

Această preumblare este plimbarea clasică a poporului muncitor și a miciei burghezime. O găsesc mișcătoare, pentru-că într'altfel Parizienii nu ar ști să dea o probă mai mare de patima lor nenorocită pentru verdeață și orizonturi largi.

Dinșii au urmat stradele accidentate și sosesc osteniți și asudați, în valul de praf, pe care picioarele lor îl ridică neconținut. Ei se așează cu familia pe iarba arsă a terasei, bătuți de soare, sau cite o dată, la umbra slabă a unui arbor sărăcăcios, ros de omizi. În urma lor, Parisul murmură, abătut de căldura lui Iulie; pe drumul de fier mașina flueră furios, pe cind pe pământul necultivat industrii proaste otrăvesc aerul. Înaintea lor se întinde zona depărtată a orașului, goală, deșartă, albă de dărîmături și abia înveselită din depărtare în depărtare prin cite o cărciumă pe bărne. Uzinele își arată înaltele lor coșuri de argilă, care taie trecerea prin grămezi lungi de fum negru.

Dar,.. ce ne pasă? pe lângă coșuri, pe lângă pămînturile devastate, o mulțime de oameni privesc colinele depărtate, cimpiile cu pete verzi, mari ca mesele, arborii

cei mici cari seamănă cu cei de hârtie cutată din menageriile de copii.

Bărbații își scot jachetele, femeile se culcă pe batistele lor întinse; toți rămân acolo pînă seara, că să-și umple pieptul de vîntul ce trece printre arbori. Apoi cînd re-întră în stradele orașului, ei zic fără să rîză: «venim de la țară».

Nu cunosc nimic mai urît, nici mai sinistru, de cît această primă zonă ce încunjoară Parisul. Orî-ce mare oraș își face astfel un briu de ruine. Cu cît stradele înaintează, cîmpul se șterge și între stradele care se sfîrșesc și iarba care începe este o regiune cotropită, o natură masacrată cartierele cele noi ale cărîi ruine nu le aș ascuns.

Sunt acolo grămezi de dărămături, gropi cu bălegar unde căruțele golesc necurătenii, zidiri pe jumătate prăpădite, patrate de grădini ale căror legume cresc în apele care nu se scurg, construcțiuni ce se clatină, făcute din pămînt și din scânduri și pe care o lovitură de târnăcop le ar dărîma. Parisul se pare astfel că aruncă într'una spume pe bordurile sale.

Găsești aci toată necurătenia și crima marelui oraș. Murdăriile se coc la soare—mizeria își aduce aci vermi. Ciți-va arbori frumoși rămîn în picioare, ca niște zei liniștiți și tari, uitați în această monstruoasă parte de cetate.

Oare-care colțuri sunt mai ales supărătoare. Să citez Câmpiea Montrouge d'Arcueil à Vandes. Acolo se deschid cariere vechi, care au turburat pămîntul și deasupra câmpiei goale, fusuri de puț, roate mari se arată la orizont, cu profiluri de furci și ghilotine. Pămîntul este văros, praful a prăpădit iarba, mergi pe drumuri gloduroase, adăncite cu urme de căruțe, în mijlocul gropilor pe care apele de ploae le schimbă în lacuri. Nu cunosc un orizont mai dezolat, de o melancolie mai

desăvirșită, în ceasul la care soarele apune, alungind în umbră ușoară cumpene mari de puțuri.

În altă parte a orașului, la nord, sunt de asemenea colțuri de tristeță isbitoare. Mahalale populate Montmartre, la Chapelle, la Vilette mor aci într-o mizerie, înspăimântătoare. Nu e cimpia goală, urțișmea unui pământ devastat; este murdăria omenească, furticarea unei populații sărace. Locuințe crăpate aliniază colțurile ulicioarelor; rufe murdare spânzură la ferestre; copii în haine proaste se rostogolesc în praful drumului. Prag înspăimântător al Parisului, unde toate răutățile se grămădesc la vederea căruia un strein s'ar opri tremurând.

Mi-aduc aminte ca fiind tinăr, am ajuns la Paris cu diligența, și că am simțit una din cele mai crude amăgiri din viață. Mă așteptam la un șir de palate, dar timp de aproape o leghe, greaua trăsură mergea printre clădiri proaste, cărciumi, case suspecte cu totul, un fel de sat mare pe amîndoa părțile drumului. Apoi mă afundam în stradele negre. Parisul se arată mai straniu și mai nedeslușit de cit micul orașel ce-l părăsisem.

*

Dacă săracii își fac plăcerile împrejurul fortificațiilor, micii funcționari și chiar unii muncitori, duc preumblările și mai departe. Aceștia merg pînă la cei d'intîi arbori ai locului de plimbare. Ei ajung chiar pînă la adevărata țară, grație numeroaselor mijloace de mișcare de care dispun azi.

Am trecut peste trăsurile de la Versailles. Afară de drumul de fier, avem bateluri cu vapor pe Sena, omnibuse, tramvaie, fără a mai socoti și birjile. Duminica este o zăpăceală: aproape un sfert din populație, cincisute de mii de persoane dau asalt și vapoarele

vagoanelor și se respindesc la țară. Familiile aduc mincare și prinzesc pe iarbă.

Intilnim bande vesele, perechi amoroase care se ascund, plimbări izolate, oameni care se plimbă ca să-și piardă timpul, cu câte o baghetă în mină. După fiecare arbor cite o societate. Seara, circiumile sunt luminate, se aud risete ridicindu-se în noaptea clară.

*

Ar fi un curios studiu de făcut asupra gustului parizienilor de a merge la țară. Admirațiunea n'a fost totdeauna aceeași. Nu numai mijloacele de trai lipsiaū, ceia-ce natural că restrîngea numărul plimbărilor; dar încă iubirea de curse lungi nu venise. Sunt o sută de ani de atunci și cu greu cunoștea cine-va care-care puncte împrejurul orașului. Multe pozițiuni fermecătoare, adorabile sate pierdute sub frunze, dormiaū în virginitatea lor.

În al XVII și al XVIII secol, satul plăcea puțin. Se tolera gătit, pus ca un decor vechiū împrejurul castelilor princiare. Mica proprietate nu exista și citi-va burgezi bogați aveaū singuri indrăsneala să construiască case cîmpenești. În zadar s'ar fi căutat cîmpii îmbucățiți din epoca noastră, părțile de pămînt distribuite între mii de mîini satele de case mici fie-care cu grădina sa înconjurată de ziduri. A trebuit revoluția, pentru a creia împrejurul Parisului acest număr necalculat de orașe, clădite pe bucățile de pămînt ale marilor parcuri de altă-dată.

Părinții noștri nu iubeaū deci viața la țară sau cel puțin nu o iubeaū în sensul nostru. Literatura, care e resunetul moravurilor, remîne mută în veacul XVII asupra acestei induioșeri pentru natură, care ne-a copleșit către sfîrșitul celui de al XVIII veac și care de

atunci n'a făcut de cit să se mărească. Dacă cercetăm în cărțile epocii învățăminte despre localități de petrecere și plăceri pe care Parizienii mergeau să le guste, nu vom găsi aproape nimic.

Ne mărginim la faimosul vers pe care d-na Deshauliers il spune vorbind despre bordurile înflorite pe care le udă Sena și aceste borduri înflorite sunt tot ce acest veac spune despre acele țărături încântătoare ale fluviului ale căruia cele mai mici sătulețe sunt celebre în acea vreme. La Fontaine el însuși, poetul care din timpul său, a simțit mai mult natura, n'are un vers pentru locurile de petrecere pariziene; se găsește totuși la el depărtatul parfum, dar nu trebuie de loc să cauți cea mai mică notă esactă și preciză.

Explicația este simplă. Nu se vorbea atunci despre natură în cărți, pentru că nu fusese încă umanizată și era ținută la distanță ca inferioară și indiferentă. Aceasta nu voia să zică că o urau; o gustau de sigur se plimbau în ea, dar fără a-i da o importanță care merge pînă la a vorbi de ea.

Trebuia ca Rousseau să vie pentru ca o atragere universală să se arate și pentru ca să se pună a îmbrățișa stejarii ca pe niște frați. Astăzi patima noastră pentru cîmpii vine de la această mare mișcare naturalistă a veacului al XVIII. Voim țara în toată asprimea ei, fugim de oraș, în loc de a-l lua cu noi.

Rousseau este deci inițiatorul. Mai tirziu cu Chateaubriand, Lamartine, Victor Hugo, intrăm într'un panteism poetic, unde singerează fraternitatea ființelor și a lucrurilor. Artă antică divinizase natura, artă modernă a umanizat-o, pe cînd artă noastră clasică o trecea ușor sub tăcere. Cu toate astea, Lamartine, dacă nu mă înșel, n'a scris un vers despre locul de petrecere parizian și Victor Hngo a vorbit despre ea cu vocea sa tremurătoare de profet. Trebuie să spunem că împrejurimile

Parisului, așa de intime și de surprinzătoare, nu sunt de loc făcute pentru poezie lirică.

Este un povestitor mult mai modest și aproape deja uitat, ale căror cărți au popularizat împrejurimile. Vorbesc despre Paul de Koch. El a lucrat de sigur mult să aducă ultimile clase sociale afară de fortificațiuni. Fără îndoială, din timpul său, avântul există deja: dar el făcu un mod din partidele de țară ce povestea, de renume la oare-cari colțuri cu verdeață și soare. De sigur, calitatea literară a romanelor sale nu este mare. Numai ca bunătațe, și cum simte orî-cine că el zugrăvește scene adevărate sub exagerațiunea comică! Nu este poetul liric, în genuchi înaintea marilor arbori, ci burghezul parizian care tratează cîmpiea ca pe o femeie bună și căria îi cere înainte de toate libertate și aer. Nota exactă a împrejurimilor sub Ludvic-Pidip se găsește aci.

Nimic nu este mai curios, de cit să cauți, în Paul de Koch, ce erau pădurile Buloniei și Vincenne, acum 15 ani. Observai aci plimbări pe măgari, prinzuri pe iarbă; cei cari ce plimbau se perdeau pentru tot ce e bun și era vorba de a se organiza bătăi pentru animale, cînd trebuia să fie regăsiți. De sigur, lucrurile s'au schimbat astăzi. Măgarii au făcut lor echipajerele Parisului elegant. Se poate încă minca pe iarbă, dar ești privit rău de gardieni. Cit pentru a te perde, trebuie să pu bună-voință, pentru că pădurile s'au curățat de arborii cei mici, s'au tăiat din timp în timp, s'au făcut aleie, s'au trasformat locurile goale în livezi mici. Faimoasa baltă d'Auteuil, despre care P. de Koch vorbește ca despre un loc retras și sălbatic, se pare în această oră că este vecinul aristocrat al basinului de la Tuilleries.

Dar colțul de predilecție al romanțierului, împrejmuirea în care el aducea totdeauna pe eroii săi, este Ro-

mainville. Aflindu-te la porțile Parisului, poți face a-ceastă preumblare cu piciorul, urmînd drumul cel mare de Belleville. A merge la Romainville altă dată era cu toate acestea o mai mare afacere de cît a merge astăzi la Mautes sau Fontainebleau. Și ce schimbări încă în această parte! Paul de Koch vorbește cu atracțiune de o adevărată pădure de lileci. Pădurea a fost ștearsă, pentru a putea trece Parisul, care înaintează mereu; nu mai găsești de cît o vastă cîmpie goală; unde s'au făcut clădiri proaste, în lungul drumurilor — foburgui; cu munca și mizeria sa.

În această privință, să însemnăm că admirația se schimbă aproape la 15 ani, pentru locurile de bucurii cîmpenești. Ce de cîntice au rimat pentru Romainville care astăzi e așa de deșert și așa de mut! Robinson! O grupă de circiumi a înlocuit Romainville, la începutul celui d'al 2-lea imperiu. Și, în acest timp, Robinson, însuși îngălbenește, moda merge sărînd altminterlea.

Aș cita de asemenea Asnières și Bougival despre care nu e vorba în Paul de Koch, și care sunt așa de strînse în zilele noastre .

După P. de Koch, au venit o bandă de pictori, și ei au descoperit în adevăr locul de petrecere. Această descoperire se alipește la istoria școalei noastre naturaliste de peisajii.

Cînd *Français*. Corat, *Daubigny* părăsiră formula clasică, pentru a zugrăvi natura ei plecară cu curagiū, cu sacul în spate și cu bastonul în mină, în căutarea noilor orizonturi. Și nu avură să meargă departe, ci căzură îndată pe țări plăcute.

Français și oare-care din amicii săi care descoperiră Meudon. Nimeni încă nu se îndoise de farmecul țăr-murilor Senei. Mai tirziū Daubigny exploră fluviul întreg Maisons, Laffitte, Conflans, Andrésy! Parisienii nu știaū nici atunci numele acestor sate. 15 ani mai tirziū

o ast-fel de mulțime se grămădea aci, că pictorii trebuiau să fugă. Astfel Deubigny, gonit de la Sena, se sui, spre L'Oise și se stabili la Auvers, între Pontoise și insula Adam. Corot este mulțumit la Ville d'Avray unde avea bălți și arbori mari.

Astfel locul de petrecere parisian se arată mai mult în fie-care salon de pictură.

Era aci nu numai o evoluție artistică; Dar încă o protestare contra oamenilor care mergeau să caute foarte departe orizonturi frumoase, când aveau unele răpitoare sub mână. Și ce extas la public! Cum să se găsească așa de drăguțe peisagii la porțile Parisului?

Nimeni nu le văzuse până atunci se lăsase din ce în ce în această lume noă, și la fie-care pas avură surprize fericite. Marele loc de petrecere era cucerit.

*

Strigătul Parisului este un strigătul vejnîc de libertate. Orașul crapă în incingătoarea sa prea strînsă; el privește fără încetare la orizont, scăpat de inbulzeală, cerînd soare și vînt. Visul său se pare că este ca să schimbe cîmpia într'o grădină de plăcere, unde să se plimbe seara, după isprăvirea lucrului. Este o dorință universală care crește în fie-care an, și care se va sfîrși prin a face din împrejurimea orașului, o simplă prelungire a bulevardelor, plantați cu arbori subțiri.—

Gr. T.

SCOALA NORMALA DE INSTITUTORI

Lucrari de clasa, facute de elevi sub conducerea D-lui prof. Th. D. Sperantia.

CARUL SI CARUTA

(Ermar)

d) Dricul, coşul sau sgăul

Scheletul acestuia îl formează în primul loc, două scări culcate către roate pe o lature, paralele și așezate cu căpătăele pe cele două axe. Inclinația lor este astfel în cit formează cu axele osiilor un unghiū optus înăuntru și unul ascuțit înafară. Capetele lemnelor lungi inferioare ale scărilor sunt virite de o parte și de alta în capetele *virtejului* și a scaunului.

Aceste scări se numesc *loitre* *) (Mehedinți, Dolj, Gorj, Romanați, Tutova, Bacău, Vaslui, Dorohoi, Fălciū, Vilcea, Olt, Argeș, Muscel, Ilfov, Vlașca, Covurlui, Prahova)

draghine sau *drăghinare* (Dorohoi, Botoșani, Iași, Suceava, Neamț și mai prin toate districtele Moldovei).

Drugii acestor scări, adică lemnele extreme care sunt dispuse paralele între ele și cu inima, sunt numite *carimbi* (Mehedinți, Dolj, Vilcea, Romanați, Argeș, Olt, Vlașca, Muscel, Prahova, Ilfov, Buzău, Rîmnicul-Sărut Vaslui, Neamț, Iași, Dorohoi, Botoșani)

hueți (Gorj).

Prin unele districte ale Moldovei aceste lemne se numesc

*) Din nemțescul *Leiter*.

drugi, exceptând pe acele lemne care se așează și se leagă prin gînjuri de lenci, atunci cînd agricultorul cară fin, pae sau coceni de porumb.

Sei durelele mici ce se implintă lie-care cu cite un capăt în cite un carimb imitînd aproape treptele unei scări să numesc *speteze* (Ilfon, Mehedinți, Gorj, Dolj, Vilcea, Olt, Argeș Vlașca, Buzău, Rîmnicul-Sărat, Bacău, Vaslui, Neamț, Roman, Iași, Suceava, Dorohoi, Botoșani)

ștepefi (Romanati).

Prin unele districte ca priu Roman, Buzău, Vaslui, li se mai zic și *fofeze*.

Atit dindărăt cit și dinaintea carului, de la un capăt al unui carimb la altul merge cite un lemn ascuțit sau drept ce se numește *răscol* (în toată țara aproape. Aceste iemne sunt găurite la extrimități și în aceste găuri intră capetele carimbilor. versity Library Cluj)

Nișce lese făcute de nuele (numite *gratli* prin Dolj etc. sau niște scoarte de arbori se apleacă pe loitre și se prind prin cue sau prin niște bețișoare bătute cu cue.

Patul carului e format din scînduri ce se prind prin virtej prin cue, sau sunt virite în o gaură lunguiață ce e făcută deasupra virtegiului. Acest pat se numește *blana carului* (Mehedinți, Gorj, Dolj Vilcea, Romanati Olt, Arger, Vlașca, Muscel)

pomoștină (Botoșani, Dorohoi, Vaslui, Tecuci, Tutova, Suceava Roman, Neamț)

podul carului (Buzău, Prahova, Rîmnic

podină Tecuci.

Prin multe districte, mai ales prin Muntenia se anină dinapoia sau dinaintea carului, niște scărițe cu lemne extreme indoite și tot atit de largi cit și carul și tot atit de înaltă sau ceva mai înalte de cit loitrele.

Acestea cu capetelele inferioare se prind de carimbi de jos a loitrei iar în partea superioară niște lăntișoare

ce merg de la cite un capăt al carimbului la lemnul extrem respectiv al căruței le prinde de coș. Numele acestor scărițe este destul de diferit. Prin Gorj, Dolj, Vilcea, Argeș, Olt, Vlașca, Muscel i se zice *sisleti* prin Ialomița, Rîmnicul-Sărat, Buzău i se zice *codirlă*, iar prin Iași, Dorohoï, *kelnă*. *)

Nișce lemne cu o formă cam indoită, asemănătoara în partea superioară cu un genuchig și virite în partea inferioară în osie, susțin loitrele chilinelor său sueni în sus i să numesc *lenci* (în toată țara aproape) *lioci* (Vlașca, Buzău, Rîmnic, Ilfov. etc.

În parte inferioară aū o gaură cara se viră în capătul osiei și se numește *ochiul leucei* (Vlașca, Muscel) Tutova) *urechea leucei* Mehedinți, Olt, Vaslui, etc. Acest ochiū se formează prin o bandă de fer tot atit de lată ca și leuca prin care o învelește în părțile laterale pină la o înălțime oare-care trecind prin partea inferioară. Acest fer prin unele districte (Buzău) să numește *pleghită*.

În parte superioară leuca are două crestături, una mai mare care vine aplicată pe carimb și alta mai mică ceva mai jos.

Un gînjuleț mic prinde leuca de carrimb, trecind pe deasupra botului leucei (ramura leucei de desparte crestătura cea mare de carimb) și pe sub carimb. Afară de numirea de gînj ce-o găsim aproape în toată țara, mai găsim și numirea de *runc* **) (Olt, Vilcea) *rincă* (Neamț, Suceava, Botoșani, Iași, Buzău, Tecuci, Ilfov, Rîmnicul-Sărat, Vaslui). Prin urmare unele districte (Gorj, Mehedinți, Ilfov) leucele de dinapoī sunt fixate kilimii său sueni. Cele ce dinainte nu sunt fixate ci prinse prin un cuiū mare de fer, ast-fel ca ele să se poată mișca

*) Prin Moldova se pune mai mult la căruța.

**) Runcul adesea e făcut din pele de bivol, sau din vina de boū.

cînd carul se încirnește. Prin Mehedinți chilnia are un cui pe sub care vine ginjil leucei.

De leucă să fixează printr'un cui un lăntușor de care este legat cuiul capătului ce se pune ca să nu iasă roata afară.

Părțile accesorii ale carului.

Dintre părțile accesorii ale carului vom însemna :

1) Vasul cilindric său în formă de trunchi de con, în care să ține *cătranul* său *păcura* pentru unsul carului. Acesta să numește *pocornița* (Dorohoi, Botoșani, Iași, Suceava, Roman, Neamț, Vaslui, Covurlui, Bacău, Tutova) *duhonița* (Buzău) *dihonița* (Buzău, Prahova, Ilfov, Ialomița, Vlașca, Tecuci, Rimnicul-Sărat) *duholnița* (Muscel) *doinița de păcură* (Olt, Argeș) *doionița* (Romanați, Vilcea, Dolj, Gorj). Prin Mehedinți i să mai zice și *cătrănița*.

În acest vas să ață un lemnișor lung învălit la un capăt cu o cirpă. — Cu acesta să ia păcura și să unge carul. El să numește *șomuiog* (Ilfov, Rimnicul-Sărat, Covurlui, Ialomița, Buzău) *feleșteu* (Tecuci) *feleștiuc* (Neamț, Suceava, Mehedinți, Tutova, Buzău, Bacău, Roman, Neamț, Iași, Suceava, Botoșani, Covurlui, Dorohoi) *mătăuz* (Dolj, Vilcea, Ilfov, Romanați, Argeș, Olt) *pămătuț* (Muscel, Vlașca).

Păcornița se leagă de un carimb, său de inima carului.

2) Osia să ține în sus cînd să unge cu ajutorul *virtejului* (Rimnicul-Sărat, Tecuci, Vilcea, Dolj, Argeș, Olt, Vlașca, Muscel, Buzău) său cu ajutorul *posteuței* (Iași, Roman, Dorohoi, Botoșani, Neamț, Suceava, Bacău, Tutova, Tecuci).

Virtejul este compus din un butuc care este găurit în mijloc și prevăzut cu ghivent. În această gaură

ghiventate să mișcă un cilindru de lemn prevăzut și acesta cu ghivent. Lemnul acesta de forma unui cilindru, se mișcă în sus și în jos prin ajutorul unui cui vîrit în o gaură superioară a lui.

Posteuca de obicei e o bucată de lemn mai groasă la capete și mai subțire la mijloc.

3) Cînd carul parcurge un teren înclinat, atunci i se împiedică din mișcare una sau două roți.

Această împiedecare să poate face în mai multe feluri.

Prin cele mai multe districte să pune printre spițe și pe după leucă un lemn, ast-fel că roata e împiedecată. În multe locuri însă roata se leagă de leucă, de carimb sau de inimă prin un lanț ce să mai numește și *lan* prin Vilcea, Argeș; Olt etc.

Prin unele districte (Dolj etc.) să întrebuițează o săniuță numită *tragă* pe care să suie roata și care să leagă prin un lanț de osia de inimă.

Prin Vaslui, Tutova, Iași etc. să întrebuițează un fel de funie foarte groasă ce se fixează de osie. La extremitatea liberă a acestei funii să leagă un căluș. Cînd voim să împiedecăm roata, îl punem între spițe călușul, ast-fel că roata nu să mai poate învîrți.

4) Adesea pe car să pune cite o boltă făcută din țoluri sau rogoji și care să numesc *coviltir* prin Muntenia mai mult și *poelit* sau *cort* prin Moldova.

Diverse specii de care.

1) Carul numai simplu cu chiliniu sau țăpuși, cu mult mai lungi de cit lungimea ordinară a carului și fără coș (sau cu coș) să numește *teleagă*, mai mult prin Moldova. Carul modificat în acest fel servește la adus scinduri.

2) Există prin unele districte ca prin Vaslui, Tecuci, Tutova etc. un fel de care legate în fer și infundate.

Acestea se numesc *ghiociu*. Ghiociul se trage și cu căi și cu boi.

4) Prin Buzău se întrebuițează un fel de care fără dric, și care fără de sueniide dinainte și dinapoi mai aū și în mijloc un lemn transversal cu inima și pe care se mai pun doi sueni. Pe aceștia se pun scoarțe.

Capetele superioare ale suenilor din mijloc sunt unite prin un lemn numit *chiosteică*.

Aceste care se numesc *suiene* sau *deciene*.

Suiene să întrebuițează și prin Ilfov.

Căruța

Căruța este mai mică de cit carul avind însă aceeaș construcție ca și dinsul.

Ea e mai sprintenă de cit carul și e legată mai mult de cit dinsul în fer.

Roatele căruței adesea sunt formate numai din o o-badă adică din un singur lemn indoit, în formă de cerc.

Căruța n'are proțap și cea de doi cai are *oiște* care e fixat de osia de dinainte. De acestea de o parte și de alta se află încă cite o cruce mai mică de care se prind ștreangurile. Acestea se numesc *orcicuri* (Vaslui, Dorohoi, Neamț, Suceava, Botoșani, Roman, Iași, etc.) *cruciulițe* (Ialomița, Ilfov, Vlașca, Buzău, Prahova etc.) *crucioae* (Buzău).

Căruța pentru un calarc *hlobe* care se prind de capetele unui lemn prins prin belciuge și feare de osia de dinainte.

Rolul lambelelor sau a întinzătorilor de la ea e indeplinit aci de *postoroni* care sunt prinse cu un capăt de hlobă (mai sus de mijloc) și cu unul din capătul osiei.

Coșul sau dricuī căruței e înfundat cele mai adese ori iar pe deasupra i să pune *poctit* sau *coviltir*.

Șișletii trăsuri se mai numesc și *codirlă* (Argeș, Olt-

Muscel, Buzău, Vlașca, Dolj, Rîmnicuî-Sărat, Romanăți etc). și *chelnă* (mai prin toată Moldova).

Diverse feluri de căruțe.

În țara noastră distingem un mare număr de căruțe fabricate de mina omului, așa după cum lui i-aū dictat interesele.

Vom semnala aci cîteva:

Căruța lugueață care să numește *cotigă* (Muntenia) *cotingă* (Moldova). Aceasta e mai sprintenă ca căruța ordinară. Țăranul o întrebuițează mai mult pe lingă casă, — pentru adus saci etc.

Nădișanca, căruța adusă cu partea de dinapoî foarte îndărăt (Vaslui, Roman, Suceava, Botoșani etc.)

Lipovenească, căruța gospodărească adesea văpsită și foarte solidă (Suceava, Vaslui, Iași, Tutova etc.)

Brașovenească, căruța de Brașov puțin uzitată (Tutova, Vaslui, Suceava etc.)

*). Relativ la aceasta există și oare-care anecdote. — Iată una:

De la Galați mergeaū în susul Moldovei odată o tabără de care.

Tabăra poposi și țăraniî se puseră să mănince. Pe cînd mîncău ei așa o țigancă se îndreptă către un romîn și începu a-l linguși, zicîndu-î:

Dă și babeî pește...

Cărăușia gospodaria
Cărăușul gospodarul
Șade 'n Kelișă grecește
Și mănincă boierește

Romînul o alungă, dar ea nu voi să asculte, — atunci el o lovi cu restul, Țigancă se înfură îndată și începu a-î zice:

Cărăușia, calicia
 Carul mare, boii mici
 Cîi cîștigu, tot mîncîi.

O altă anecdotă ne narează faptul tot așa cu diferență că la urmă țaranul lovine pe țigancă cu restul, ea ȳ zise :
 «Bună mîncare și gustusoasă dar cam amiroasă a restuȳ»

Folticeanca căruța solidă ce să intrebuițează prin Ilfov.

Culgăriasca, unguriasca, mocăneasca căruți usitate aproape în întreaga țară.

Ursăriasca intrebuițată prin Buzău.

Și pe lingă acestea un număr imens de felurite căruțe.
 Cele citate sunt cele mai importante.

C. Rondescu.

Clasa II. sc. Norm. de Institutori.

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

VIAȚA ETERNĂ ȘI MOARTEA ETERNĂ

«Și lumina era viața oamenilor»
 (Ioan Cop. I)

Scăderea credinței religioase a multor creștini provine de la educațiunea empirico-pedagogică și de la înriurirea scrierilor istorico-critice, unde se compară anticele religii ale popoarelor orientale și religia creștină. Din cauza unor asemenea influențe spiritul omului a alunecat de pe terenul sănătos al credinței mintuitoare, și mulți au părăsit sentimentele religioase. Din cunoștința superficială a espuselor paralelisme spiritul omului neconvins de veritatea credinței cade prea lesne în eronata părere, că dogma creștină dimpreună cu întreaga organizațiune a bisericii ortodoxe

este o transmutare de imagini din marele bazar al miturilor orientale, și o copie a diferitelor simboale și personaje cu cari se decoră pînă în prezent religiunile politeiste ale orientului asiatic. Nu tot așa însă se întimplă cu spiritul cel complet convins de adevărurile neîndoioase ale teologiei creștine, cînd din observările istorice se văd unele puncte de asemănare între forma religiei creștine și a religiunilor păgine anterioare creștinismului; căci un asemenea om va eși din studiile sale comparative cu convicțiunea, că în teologia creștină există simburile adevăratei divinități supreme, ce inima omului presimte și adoră în mod spontan. Cît pentru formele rivale și imaginile alegorice ale religiilor primitive din orient, ele sînt un slab și alterat efect al neajunsurilor morale ce stăpinesc pînă în prezent mintea și conștiința popoarelor girbovite de povara despotismului, cari nu au ajuns încă la cunoștința esactă a adevăratului D-zeu, descoperit lumii de Christos și întrevăzut de Moise.

Dar, între indivizii cuprinși de scepticism și între cei bine credincioși sau cei convinși există în societățile creștine un număr considerabil de oameni cu un grad superior de capacitate și a căror cultură edificată pe baza raționamentelor filosofice independente de cauze absolute, relativ la om, natură și D-zeu, sînt foarte tari în principiile de : adevăr, dreptate, unanimitate, etc.; dar ei nu pot pricepe în de ajuns cum aceste principii isvoresc direct din cauza absolută a tot ce viază, nu pot adică să descifreze bine cu mintea lor raporturile intime între om, natură și D-zeu. Acești oameni, prin modul lor de a vedea viața în general, sînt cei mai folositori membri ai națiunilor, căci trecuți peste acea stare de nelucrare ce ține în melancolie pe individul pesimist pe de o parte; iar pe de alta intrarmați cu cunoștința solidă a adevărurilor pozitive,

lasă la o parte reveriile idealității, și întreprind cu energie și devotament o muncă rodnică asupra a tot ce interesează mersul către perfecțiune al culturii și al civilizațiunii omenestii. Numai grație acestor spirite practice și investigative lumea se bucură în prezent de atitea progrese realizate în toate direcțiunile vieții și ale spiritului.

Sfârșind această introducere, acum să încercăm a demonstra ideia ce ne-am propus în acest articol.

Doctrina pozitivă a religiunii creștine, între alte învățături ce țin de resortul teologiei speculative, arată că există în D-zeu o viață eternă și nealterabilă, și că această viață, fără prihană, este promisă oamenilor, prin meritele răscumpărătorului; și ca o antiteză a acestei vieți eterne ni se pune înainte «moartea eternă» care se prezintă în omenire prin dreapta osindă a unei voyni rebele față de creator, și care deține spiritele în privațiunea de tot ceia ce se numește: sfânt, bun, fericit și conștiincios.

Omul stăpănit de moartea eternă viază numai în corpul supus stricăciunii ale cărui inclinațiuni nobile și facultăți fizice le însușește și corpurile celorlalte vietăți de pe pământ; sufletul lui lipsit de raza luminoasă a spiritului sfânt nu vede nimic mai bun și mai nobil de cit pereții cei umezi ai temniței în care zace cuprins de nesimțire, și când o scintec de conștiință ațîțată de remușcări mai inviorează pentru moment în cenușa rece a moralului amorțit, atunci începe a se mișca în juru-i în mod spasmodic jivinile nesuferite cu forme de: șerpă, gusteră, broaște, păianjenă etc. ce sunt roadele morții și odraslele denaturate ale unui suflet păcătos și șters din cartea vieții. Aceasta este moartea eternă a cărei stăpânire s'a întins peste toată lumea antică, și al cărui sceptru infernal a fost spulberat acum noă-spre-zece secole de Isus Christos.

Cel puțin așa este descrisă și privită în teologia creștină această teorie de mare importanță, ce metafizica rațională poate neglija sau interpreta cum va crede de cuviință.

Precum moartea eternă este consecința faptelor unui suflet înjosit și lipsit de căldura înviețoare ce ese prin gura Domnului, așa și viața eternă este resplata cuvenită unui suflet credincios, care s'a plecat cu umilință spre ascultarea povețelor sfinte și nu a lucrat nici o faptă de acelea ce ne depărtează de D-seu și ne învrăjbește cu conștiința noastră. Această viață eternă există în fie care om în germen, ca o scintee sacră în natura cea pervertită a sufletului, și are avantajul a crește cu vîrsta și cu înțelepciunea spiritului, cînd omul se aplică de bună voe spre ascultarea scripturilor și cînd vede în juru-î modele vii de o purtare corectă și nemaculată.

Dar, cum în zilele noastre societatea în marea majoritate se tîvălește în noroiul unei vieți destrăbălate și fără alte scopuri nobile de cît a-și satisface fie-care porția sa de vanitate și de escitări animalice, este cu greu unui individ condamnat a trăi în mijlocul semenilor săi, este greu pentru el, zic, ca să întrevază adevărata viață ce vine de la D-zeu, cînd mediul social îl înăbușește cu miasmele unor moravuri corupte și cînd modelele reale și indispensabile spre a-l fortifica în moralitate și transparentă de spirit îi lipsesc cu desăvîrșire. Pedagogia modernă a întreprins să pună bazele acelor instituțiuni menite a îndruma omenirea spre viața eternă, dar afacerea aceasta merge foarte anevoe către scopul ei, intru cît ori-ce semințe s'ar arunca pe ogarul sufletesc al tineretului, ele sunt inecate și nimicite de apele vițioase ce abundă în mediul social.

Isus Christos, divinul pedagog al neamului omenesc, avea în gura sa d'apururea cuvintele vieții eterne, ce

comunica în auzul tuturor cari veniaă să-l asculte cu credință, dar în special făcea lecțiuni tainice și metodice cu învățăceii săi, căroră în timp de trei ani le-a îmbogățit spiritul și inima cu toate acele sacre învățături ce erau proprii să-î îndrumeze cu înțelegerea spre misterul regatului ceresc. Spiritul ce purcede de la tatăl prin intermediul luminilor comunicate de Mintuitorul lumii, a deschis, după încetarea misiunii lui Cristos, ușa conștiinței apostolilor, ca apoi ei să vază lămurit și cu deplină convingere și viața eternă și împărăția lui D-zeu, precum și nimicirea acelu spirit-rebel ce a introdus în lume corupțiunea și a abătut pe om de la sacra lui vocațiune. Astăzi răutatea ce pare biruitoare pentru moment, este censurată adesea de vocea eternă a progresului către bine, și ziua este aproape venită, cind evenimentele unei organizațiuni de dreptate se vor manifesta în fața lumii cu atita lumină și transparență, în cit tot ce este rău și neconștiințios, cum și ori ce lucire falșă cu aparență seducătoare vor cădea în obscuritatea de unde au ășit și se vor prăbuși în noaptea neliinței.

Doă sunt elementele ce alcătuesc și dau o semnificare completă sacrelor scripturi canonice, pe cari rezimă religiunea creștină și anume: litera și spiritul comentativ. Litera une ori arată în mod natural și direct idea sacră ce esprimă, iar alte ori din necesitatea unui vestmint acoperitor al ideilor divine are o formă alegorică ori simbolică, ce se pricepe numai de un spirit bine format în literatura sacră, pe cind pentru profani este o piatră a scandalului și a necuvioșiei. Iar spiritul comentativ atit este de vast și de profund în cit sunt astăzi nouă-spre-zece secole, de cind noa doctrină fu dată în patrimoniū lumii, și totuși generalitatea oamenilor este departe de a înțelege măcar pe sferț mintuitoarele povețe ale noului testament și scopul vieții.

Așa dar, după sacrele scripturi, viața eternă este aceasta «ca să cunoască omul pe adevăratul D-zeu și pe Crist; iar moartea eternă este depărtarea omului primitiv de la mila lui D-zeu și osinda faptelor lui cele isvorite din perversiune și neștiință—ca apa cea impură din un izvor înveninat. Isus a zis Samarinenții la puțul lui Iacov: «cere de la mine și-ți voi da apa vieții eterne în dar, ca să nu mă însetoșezi nici odată. Fie ca și noi să putem cere de la Domnul acea apă mintuitoare ca să ne răcorim de arsura iuțelilor acestui veac furtunos.

D. Pavelescu

CEA MAI EFTINA REVISTA FRANCESA

În Paris apare foarte multe reviste, dar n'am văzut nici una așa de eftină ca *Revista anecdotică a celor două luni*, care apare odată pe fie-care săptămână și care pe *intîiul trimestru* costă în România numai un leu și 50 de bani.

Sunt puține zile de cînd primiram primul număr al acestei reviste care, prin cuprinsul ei, umple un adevărat gol, căci nu numai că interesează ei și amuzează, din cauză că ea își trage materialul mai ales din cele mai bune publicații umoristice și satirice ale tuturor națiunilor lumii; ea oferă cu fie-care număr programul săptămănal al spectacolelor Parisului, ceea ce o face de cel mai mare folos.

Această revistă mică, fără mari pretențiuni literare, dar redactată cu mult spirit, este fondată de d. A. B. de Liptay, foarte bine cunoscut pentru lucrările sale filologice publicate în diferite limbi. Cine vrea s'o aboneze va face adresa următoare :

Monsieur A. B. de Liptay, Boulevard St. Germain No. 110.
pour *La revue de poche anecdotique*.

La Paris.

LITERATURA POPULARA

MIU ZGLOBIU

Plimbă-mi-se plimbă
pe mijloc de noapte
Cînd dorm toate ape,
Cioara de-î cioară
Oscior nu-și poartă
pe la mîez de noapte,
Dar cine se plimbă ?

— Miu Zglobiu
cela zodie
Păunaș de colru
baș-marghiol de lotru
din căpuz cîntînd
din foare țipîn !
Codrii ispitînd.
Căpuz de soc
mult cîntă eu foc.

— Cu ce zdrăngănește ?

— Cu solz de pește
inima-ți topește.
El că se plimba,
murgu potienă
cît nu mi-l trîntia,
el că mi-și striga :
dea, murgule, dea,
cîinii te-ar mînca,
furii te-ar fura.
Cum tu potieniși ?
cît nu mă trîntiși
orî ție că-ți pasă,
orî șeaua—orî zaua
orî cînstite arme,
orî dalbe plocate,
orî trupșorul meu,

cela desfăimat
de femeî nedat.

— Murgul răspundea :
Stăpine ! stăpine !
nu-mî zice așa,
nu mă blestema ;
aicea se zice
și al doilea se spune
la trop—la virtop
la valea cca'dincă
la poteca frîntă
strîntă și voltită
din ciocan făcută
de Stanciu țiganu
făcută în baros
de Stanciu frumos ;
și aici se ține
cincî-zeci de voinici
tot voinici levinți
streini de părinți
Cu chivere 'nalte
'nalte stogoșate
pe spate lăsate
de streinătate,
strînși de vină
bunî de mînă
roși la falcă
groși la cîafă
roși la dos (pe git)
Cu mustăți în vorvoric
cum stă bine la voinic
noadă mustața după cap
face nodul cît pumnu

de ți-e teamă de dînsu
 — Mai marele lor e
 Ianoș ungureanul
 cătană crăiască
 silă împărătească
 el că o auzi
 nainte a eși,
 pe tine te-o tăia,
 pe mine m'o lua,
 pe mine m'a face
 o saca de apă
 de negre tingiri
 de albe tipsii.
 — Miu că striga :
 dea, murgulo, dea
 nu te speria,
 că vezi, da nu vezi ;
 cel trup hărănit
 de ce l-am gătit ?
 ceste miini curmate,
 în sirmă fășurate,
 n'am cu cin' mă bate.—
 — Pe mijloc de noapte
 Ianoș auzia
 așa că striga :
 Cinci-zeci de voinici
 50 fără cincii
 voi că mi-ați dormit,
 eu că n'am dormit
 și am auzit
 o ramă de cal.
 șoaptă d'un voinic.—
 Voi să vă alegeți
 doi voinici levinți
 'nainte-i eșiți
 și voi să 'ntrebați :
 d'o fi vr'un viteaz,
 la mine să-l dați,
 drum să n'arătați :
 d'o fi vr'un om bun
 nici o palmă să nu-î dați

drum să-î arătați.—
 Ei se alegeau doi voinici le-
 (vinți
 d'eî fără părinți
 'nainte eșiau
 și încă-l întrebau :
 voinice ! voinice !
 de ești vr'un om bun,
 de ești vr'un nebun,
 de ești vr'un viteaz,
 adevăr să-ți dai.—
 Miu răspundea :
 voi, voinicilor !
 și voi haraminilor !
 eu nu-s om bun,
 nici că-s nebun,
 dar sunt om viteaz.
 Dar pe voi cine v'a mîna
 capu și-a mîncat.—
 Nainte pleca
 la Ianoș mergea,
 acolo se 'ntrebaui,
 apoi la luptă se luaui.
 Zi de vară—pină seara
 fuse soarele la prînz
 era lupta tot pe ris,
 trecea în chin de
 lupta cu minie.
 Ianoș l-aducea
 la glesne-l băga.
 Miu l-aducea
 la briu il așeza,
 paloș că trăgea,
 capu că-î tăia.
 Miu răminea
 de mi-î stăpînea.
 Apoi le zicea :
 Voi, ungurilor !
 voi, haraminilor !
 codru mi-l lăsați
 de plug v'apucați ;

*sunteți buni de fudulic
iar nu da haiducie*

*că zece ungurenți
nu fac cât doi Moldoveni.*

Culeasă de *P. I. Gilorteanu* de la I. Știrbu Purcel din satul Budești (jud. Ilfov).

PRINCIPIUL DE NAȚIONALITATE ¹⁾

Anul acesta am auzit la tribuna Ateneului și glasul unui expatriat Ardelean.

Inteligentul și simpaticul luptător naționalist *Aurel C. Popovici* s'a prezentat atunci ca conferențiar pentru întâia oară înaintea publicului bucureștean și putem constata de la început succesul deplin al conferinței pe cit de erudite pe alit de clare.

Sala Ateneului gemea de o lume aleasă, care în numărare rinduri a acoperit cu ablauzele sale cuvintele calde ale oratorului.

Conferențiarul, după ce-și precizează, în cite-va cuvinte, prezența sa în frumoasa Românie, începe prin a constata că principiile umanitare, proclamate în secolul trecut, se dezvoltă neîncetat.

După faza libertății și egalității individuale, urmează faza aplicării acestor principii la grupurile sociale: confesiuni, naționalități și alte individualități sociale.

Cu toate acestea principiul de naționalitate nu s'a afirmat de cit în urma reacțiunii Germanilor — sub Frideric II — contra influențelor culturale franceze, precum și în urma sistemului de germanizare al lui Iosif II al Austriei și a insurecțiunii polone de la 1830, contra dominațiunii rusești.

1) Credem că facem un bun seraiaciū cititorilor revistei noastre reproducând aci părțile esențiale ale acestei conferințe interesante.

D. Popovici, după ce arată deosebitele păreri în definițiunea naționalității, conchide că numai conștiința națională poate fi considerată ca notă hătăritoare în caracterul naționalității. Apoi, citind Irlanda, pe scriitorii Palacky, Mancini, etc. și aplicind această teorie la Români, dă o definiție bine simțită a conștiinței naționale romine. Conștiința națională este cea mai puternică armă. Adeseori însă în această conștiință vibrează și senzațiuni de vrăsmășie și de înverșunare contra celor ce se împotrivesc pretențiunilor naționale ale popoarelor. Mai ales în luptele Italianilor contra Austriacilor și a micilor tirani din deosebitele ducate și regate italiene «ura contra asupritorilor străini» joacă un rol însemnat.

Negreșit nota culturii omenești, bazată pe creștineasca iubire de oameni, implică stăpînirea patimilor.

Dar una-i teoria și alta-i practica vieții.

Cînd Kutozoff se răstia către boerii din Muntenia și Moldova, zicînd că n'are să le lase de cit ochii în cap ca să poată plînge, ura izbucnia cu tărie în inima adevăraților boeri pămînteni.

Căci «*cura nu este de cit răspunsul psihic al durerii*»

După ce conferențiarul citează epoca lui Dante, care a pus baza conștiinței naționale italiene, arată cum conștiința națională este și *marcile titlu de drept* al popoarelor a se afirma în lume.

Aci conferențiarul citează părerile lui Bluntschli, Luigi Palma, etc. și constată în principiul de naționalitate două momente: a) *momentul alcătuirii de State* și b) *tendința unității naționale*.

Tendința unității naționale nu este de cit *rezultanta* parte a primejdiilor ce bîntuie o națiune, parte a asupririi streine.

În state de naționalități organizate după intima natură e principul de naționalitate, cum e de ex. Elveția

tendința unității este nulă, de oare-ce fie-care naționalitate găsiind în cadrele Statului poliglot legitima satisfacțiune, se simte atras către Statul comun.

Cu toate astea principiul de naționalitate nu este încă recunoscut de dreptul internațional.

Dar precum luptele confensionale n'au jucat de cit după ce egalitatea lor a fost codificată, tot așa nu va dispărea nici principiul de naționalitate *cîtă vreme nu va fi satisfăcut*.

După aceasta conferențiarul discută teoria asimilațiunii etnice în raport cu acțiunea principiului de naționalitate și apoi rezumă cercetările sale astfel: asimilațiunea naturală se face în condiții de egalitate fără mijloace artificiale și violente. Ea se produce *inconștient fără împotrivire, ca prin vis*

Asimilațiunea *artificială*, care vizează naționalități conștiente, este un război de *cucerire*. În dezvoltarea pe larg a acestei teorii conferențiarul susține că tendințele asimilațiunii artificiale duc fatal la forme despotice de guvernare, iar despotismul de rase subminează siguranța Statelor de naționalități. Aci conferențiarul întemeindu-se pe Bukle, Leveleye și Bluntschli, arată că acești scriitori găsesc motivată și legitimă violența popoarelor conștiente contra despotismului de rase. Biruința e de partea lor, pentru-că și lumea civilizată e cu ei.

D. Popovici constată apoi acțiunea principiului de naționalitate în instrucția publică a Statului național modern și cercetează tendințele nivelatoare ale culturii în raport cu particularismul național, care nu va putea fi absorbit, «pentru-că zice conferențiarul între altele ascultăm cu plăcere simfoniile lui Beethoven, dar doina jalnică de munte cîntă pe corzile inimii noastre, deși muzica lui Beethoven este artă, iar doina noastră nue de cit jeluirea Carpaților, cari au legănat și adăpostit copilăria noastră».

Trecind apoi la fazele cosmopolite ale socialismului, arată că socialiștii, deși tăgăduiesc principiul național, sunt siliți a-l respecta.

În fine d. Popovici arată cum își inchipuesce d-sa datoria bărbaților, cari luptă pentru recunoașterea principiului de naționalitate, și incheie zicind :

«Națiuni întregi stau astăzi înrolate sub drapelul principiului de naționalitate. o lume întreagă de tinere popoare reclamă locul său la soare. Triumful principiului e sigur, pentru-că temelia sa este *cultura*, iar aliații săi sunt *legile de fer ale naturei*».

Aplause frenetice și călduroase au acoperit ultimele cuvinte ale tinărului orator și publicul s'a depărtat cu impresiunea de a fi asistat la una din cele mai frumoase și mai instructive conferințe din cite s'au rostit la tri-puna Ateneului.

(*Timpu*)

I. R. A.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NIMIC...

(Fragment)

Boala i-a slăbit corpul și i-a pătruns sufletul deja întristat. De cite ori ziua nu-și privește figura suterindă în oglinda din fața patului! O singură rază de speranță mai are și acea seamănă mult cu licărirea unei candelii gata să se stingă, cu ultimele picături de roă în momentul de a se evapora, ca apoi să se respindească în spațiul imens. Numai doctorul i-a mai rămas. Dar vezi că cu toate mărturisirile lui, boala urmează cursul, nu se teme de nimic. Ea își gravează existența măl'adine în obrazul cel palid și scurs de singe, în ochii adinciți și gata să se peardă în profunzimea craniului, în buzele vinete și în continua frică de moarte

Ah! Cît de crud e pentru bolnavă fie-care moment din traiul ei mizerabil.

A simțit prea mult în viața sa trecută, a avut parte prea de multe senzațiuni ale rîndurilor citite și a suferit prea peste puterile sale. Dar, cită vreme a trecut de-atunci, cite impresiuni de o crudă desnădejde și de cite-ori ecoul blestemat al propriilor sale dureri nu-i răspundea mereu: zadarnic, zadarnic!

Și în neconținută pironire a minții către acel trecut, ca o umbră ca o a doua umbră a sa, o urmărea icoana lui, a celui om pe care îl ura într-una și îl iubea mereu. Ce dureros trebuie să fie doă sbuciume prinse în același vîrtej amețitor: Sbuciumul trupului slăbănog și gîndul să te vezi singură, să te vezi nenorocită.

A intrat servitoarea să anunțe doctorul. Un suris de o inchipuită speranță i-a fluturat pe buze.

— Cum te simți? / Central University Library Cluj

S'a apropiat de ea și i-a luat mîinile într-ale sale. Le simte răceala.

— Slabă nădejde.

— Iarăși copilării i-a răspuns el. Te credeam măi cu judecată.

Doctorul îi vorbea ca unui prieten. Se cunoșteau de copii mici și împărtășise împreună multe din visele vîrstei dintîi.

— O să-ți anunț ceva! dar să nu plîngi! Imi promiți,

— Ce vrei să zici?

— Intîi spune-mi că vei fi cu minte!

— Da, da... O tuse seacă o inecă și remase cite-va minute în aceeași poziție. Apoi ridică ochii spre doctor aceeași ochi mari care născuse amorul odinioară și care acum nase mila.

— Le-a dat voe copiilor să te vază.

— Tirziū... el nu vine?

— Viū cu dînsul.

Se vedea o mișcare de plăcere, dacă mai poate exista o astfel de senzație în sufletul ce în curînd nu va mai vibra. Și apoi ea și cum își vorbea ei... de geabă.

Doctorul îi recomandă liniște și plecă. Nu putea să stea toată ziua lingă bolnavă. Il așteptau și alții.

Peste un ceas Neleanu sosia cu copiii — doi băieți pînă la zece ani în care tatăl semănase o ură adîncă pentru acea pe care ei n'o numise mamă de cit ca să-și aducă aminte că aū și ei una. Nu știu pînă la ce punct se poate justifica o comunicare de sentimente răutăcioase, rebele în niște suflete care nu-și dau socoteala de rostul lor. Acești copii crescînd duceau cu ei în vieța de oameni, o icoană întunecoasă a femeii care le dăduse vieța și care îi apăraseră în prima lor vîrstă de influențele rele.

Intrînd în cameră, pentru respectul omului bolnav, și cu gîndul că nu trebuie să i se mai facă vre-o su-părare, Neleanu inaintă spre patul ei zicînd copiilor :

Iată mama voastră.

Și ea, în sfortarea ce-ți dă cugetarea care nu credeai făcea ochii mari ca să se convingă. Da! Era el. Ii întinse mîna, pe care abia și-o mișcă și remase un moment mută de emoție.

— M'ai uitat de tot murmură ea, fără să știi vinovatul.

— Tăcere, făcu dînsul, vorbește cu copii.

Aceștia, reci, ca inaintea unei priveliști sterpe, fără nici o atragere, se apropiau pe nesimțite de patul ei. Le luă capul între mîini și li-l sărută.

— Dragii mami, cum ați crescut! departe de iubirea mea.

Copii se retrăgeau, ca și cum ar fi fost în fața unui strein...

— Aveți dreptul să fugiți. Și privi țintă pe tatăl.. Ii iubești mult?